



# BIULETYN



KOŁA MIŁOŚNIKÓW DZIEJÓW GRUDZIĄDZA  
KLUB „CENTRUM” SPÓŁDZIELNI MIESZKANIOWEJ

Rok XIX: 2021

Grudziądz, dnia 06.10.2021 r.

Nr 39 (717)

=====  
spotkanie 1261.

Jarosław Guttman

## Wyzwolenie Grudziądza w 1945 roku

*Biuletyn ten dedykuję babci, która była świadkiem tych wydarzeń.*

1.9.44 r. na dowódcę obrony Grudziądza został mianowany generał Fricke.

**W** październiku 1944 r. przystąpiono do budowy umocnień. Dookoła miasta wybudowano rów przeciwczołgowy, wiele kilometrów okopów. Do budowywano schrony do istniejących umocnień z czasów I Wojny Światowej. Powstało m.in. ponad 50 Tobruków.



**Schron Tobruk przy „dzikiej plaży”. Fot. J. Guttman.**

Plan obrony zakładał utworzenia 100 batalionów piechoty, posiadanie 100 baterii artylerii. Z uwagi na brak środków nie został w pełni zrealizowany.

Przygotowano zapasy żywności na 30 tysięcy osób na 90 dni obrony.

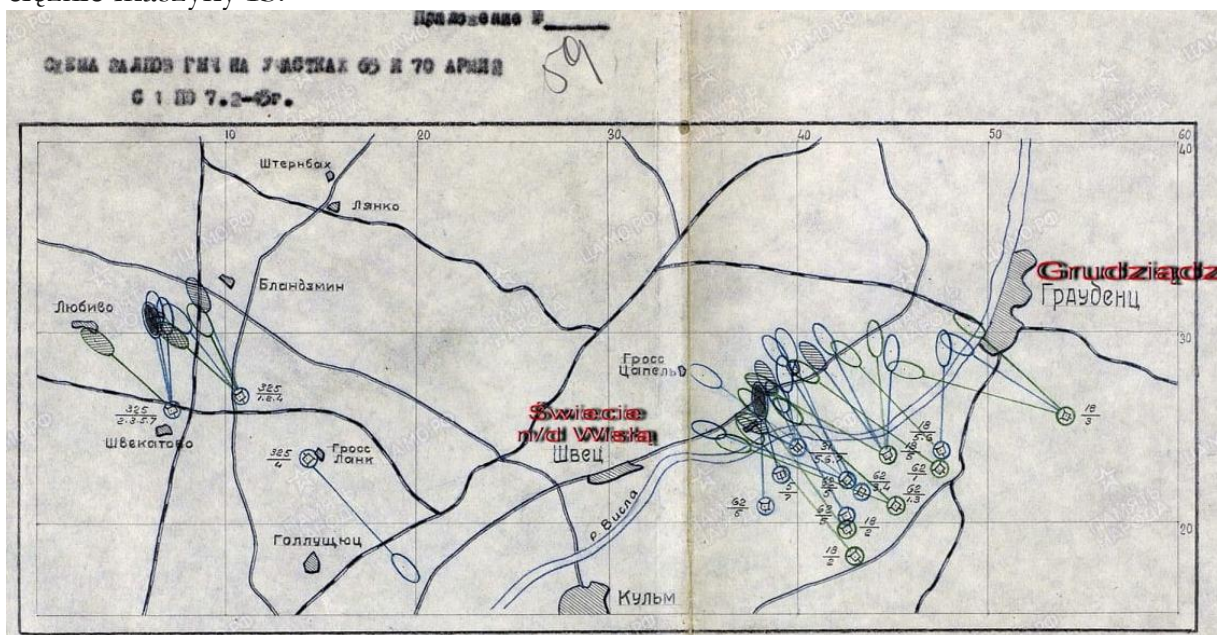
W styczniu 1945 r. front zbliżał się do Grudziądza. Większość niemieckiej ludności miasta w panice opuszczała miasto. Hitler zamienił Grudziądz w twierdzę.

20.1.1945 r. miasto opuściło około 23 tysięcy osób.

26.1.1945 r. 65. Armia Frontu Białoruskiego dowodzona przez gen. płk P. I. Bato-wa znalazła się na przedpolach miasta docierając do Owczarek i Małego Tarpna.

27.1.1945 r. rosyjski atak piechoty na Gać.

29.1.1945 r. żołnierze rosyjscy tworzą pierwszy tymczasowy most, po którym przejechaly czołgi T 34, a rankiem 31 stycznia drugi, po nim przejechały na lewy brzeg ciężkie maszyny IS.



Rosyjskie mapy sztabowe.

29.1.1945 r. atak 23 czołgów od południa, zniszczono 6 czołgów.

7.2.1945 r. przypadkowy pocisk trafił w podminowany most na Wiśle, który w wyniku tego został wysadzony.

14.2.1945 r. gen. Fricke wydał rozkaz opuszczenia miasta wszystkim zdolnym do marszu obywatelom Grudziądza.

14.2.1945 r. wysłano parlamentarzysty do negocjacji kapitulacji.

15.2.1945 r. ostrzał miasta z terenu Księżej Góry.

16.2.1945 r. przy ostrym mrozie i śnieżycy przeprowadzono skuteczny manewr oskrzydłający. Płonie też skład amunicji w lesie miejskim.

18.2.1945 r. zamyka się pierścień wokół miasta.



**Kadr z filmu o wyzwoleniu Grudziądza. Domena publiczna.**

19.2.1945 r. Rosjanie zdobywają Parski, Male i Wielkie Tarpno, Węgrowa i Gać.

General Batow wydzielił ze swojej 65. Armii II Armie Uderzeniową dowodzoną przez gen. Iwana Fiedunińskiego, który faktycznie dowodził walkami o Grudziądz.

22.2.1945 r. trzy pułki strzelców czołgając się na drewnianych tarczach ułożonych na pękającym już lodzie błyskawicznie sforsowały Wisłę i zaatakowały drugi brzeg na wysokości dzisiejszego osiedla Kopernika.

23.2.1945 r. Niemcy wysadzili w powietrze wszystkie mosty na kanale oraz zrównali z ziemią zabudowę dzisiejszej alei 23 Stycznia i ulicy Młyńskiej.

Powstaje obrona na linii Trynki.

25.2.1945 r. Rosjanie zajęli Zakłady Mięsne oraz dworzec przeładunkowy.

Trwają zrzuty samolotowe, obrońcy są odcięci od zaopatrzenia drogą lądową.

28.2.1945 r. naloty na obszar starego miasta, obrona ulicy Sienkiewicza.

3.3.1945 r. obrońcy wycofują się na ulicę Mickiewicza.

4.3.1945 r. ostrzał cytadeli zza Wisły.



**Działa na ul. Toruńskiej, kadr z filmu o wyzwoleniu Grudziądza. Domena publiczna.**



5.3.1945 r. Niemcy wysadzili w powietrze zabytkową wieżę Klimek na Górze Zamkowej obawiając się, że Rosjanie wykorzystają ją jako punkt obserwacyjny.

Ucieczka części Niemców z Cytadeli.

6.3.1945 r. godz. 2 w nocy negocjacje, 6 rano podpisanie kapitulacji twierdzy, dokonano tego w pobliżu budynku lazaretu.



**Cytadela. Kadry z filmu o wyzwoleniu Grudziądza. Domena publiczna.**

Miasto jest zniszczone w około 60 procentach.



**Zniszczenia wojenne. Fot. H. Gąsiorowski.**

**(L.B.S.)**

**Redakcja:** Tadeusz Rauchfleisch, Janusz Hinz. Logo KMDG wykonał Grzegorz H. Rygielski.